

Онтологія постіндустріальної економіки: генеза та напрями трансформації

(опубліковано: International Scientific Conference The Modern Trends in the Development of Business Responsibility, Part1, 29.06.2018. Lisbon, Portugal PP.1-5 (140 p.)

Пошук оптимальної структури суспільства, ефективних засобів розвитку, оптимальної політичної та соціально-економічної конструкції світо устрою відбувається на протязі усього існування людства.

Теоретики та політики визнають, що поки що ідеальної системи не винайдено. Проте в ринково розвиненому світі склались дві системи впливу на складові внутрішнього та зовнішнього суспільства: ринкова фінансова та соціалізована регуляторна, виразниками якої є відповідно США та Європа.

Довгі роки у ринковій економічній науці домінуючим теоретико-методологічним підходом були неокласичні теорії ліберального капіталізму, маржиналізму та мейнстріму. Засобом управління світовим ринковим господарством стала маніпулятивна економіка, а її головний інструмент: кредитні дефолтні свопи, за висловом Уоррена Баффета – «зброєю масового знищення» [1].

Європейський контекст інституціональної теорії вважається можливим рішенням для оновлення ринкового устрою та подолання наслідків світової ринкової кризи. Інституціональна економіка як сучасний напрямок економічної теорії виникла у наслідок неспроможності класичної та неокласичної теорії пояснити складні процеси, які відбуваються у постіндустріальних та трансформаційних країнах.

Принциповим для обрання напрямку людського розвитку у світовому контексті ми вважаємо 3 наступні події, які за своїм змістом є усвідомленням та офіційним визнанням нагальної та невідкладної потреби визначення узгодженого та прийнятого усім людством напрямку спільного розвитку:

1. 1992 р. - концепція сталого розвитку, що було зафіксовано в документі «Порядок дня на XXI століття» в Ріо-де-Жанейро на Всесвітній Конференції ООН [28]: «Концепція сталого розвитку економіки визнана світовою спільнотою народів домінантною ідеологією розвитку людської цивілізації у XXI ст., стратегічним напрямом забезпечення матеріального, соціального і духовного прогресу суспільства».

Кодексом поведінки держав визначена необхідність розробки національної стратегії та сталого розвитку. Концепція сталого розвитку є результатом поєднання трьох напрямків: екологічного, економічного та соціального.

2. 2000 р. - прийняття Глобального договору. [Глобальний договір ООН](#) - стратегічна та політична ініціатива, в якій беруть участь організації,

чий діяльність та стратегії відповідають цілям ООН, спрямованим на побудову екологічної та цілісної світової економіки.

3. 2013 р. – закріплення рішення щодо формування Нової економіки суспільної злагоди на базі соціально орієнтованого суспільства. Початком цього процесу слід вважати обговорення питання переходу до нової конструкції світового порядку: головними стають завдання збалансування потреб економіки та вимог екології, а також економічного зростання та потреб суспільства – у Давосі наприкінці січня 2011 р.

Попри принципову згоду з фабулою завдання найзапекліша полеміка точиться ще й досі навколо шляхів просування до цієї мети та обрання найефективніших методів досягнення поставлених орієнтирів.

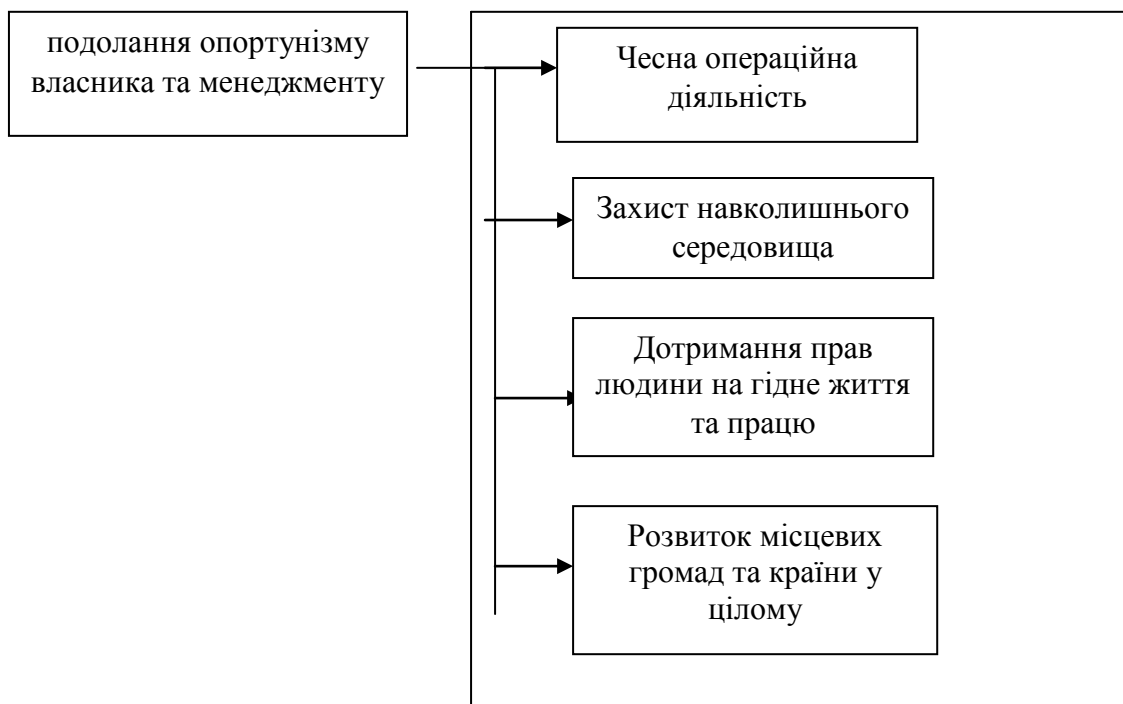
Ранні концепції інституціональної впорядкованості передбачали формою вияву відносин економічної власності ринкову пропозицію, а не провали процедури. Теорія ідеальної конкуренції та досконалої поведінки фірми ґрунтувалась на принципах саморегуляції ринку («невидима рука ринку») лише за допомогою товарної пропозиції шляхом застосування інструментів попиту.

Нехтування регулюванням стосунків, активізацією «невидимої руки державного управління» у сфері власності та похідних стосунках призвело до негативних змін у функціонуванні усієї економічної системи та стагнації розвитку суспільства.

Зазначене вище дозволяє систематизувати засоби досягнення добробуту у суспільстві. Означений напрямок отримав свій розвиток у теорії суспільної відповідальності економічної діяльності.

В матеріалах Саміту G-20 2013 р. безпосередньо зазначено: уряди мають розробляти прозоре, справедливе та надійне регулювання бізнесу, включаючи постійний моніторинг та нагляд за його діяльністю [2]. *Головним центром уваги в новому регулюванні обрано забезпечення вирішення соціальних проблем через працевлаштування.*

Узагальнюючи провідні принципи Глобального договору, принципи ОЄСР, принципи розвитку G-20 можна виокремити наступні актуальні напрямки для регулювання.

Корпоративна соціальна та суспільна
відповідальність

Рис. 1. Складові нової економіки розвитку

Укладено автором

Підсумовуючи сказане, зазначимо, що соціальна відповідальність корпоративного сектору використовується як головна інституціональна неформалізована складова функціонування бізнесу в розвиненому ринковому середовищі. В європейській практиці коригування поведінки та діяльності корпоративного сектору досягається на рівні спільних та національних політик з дуже прискіпливою деталізацією бажаних напрямків впливу в секторах діяльності та галузях господарства.

Як було зазначено раніше, регулювання приймає два види: маркетинговий та філантропічний, оснований на добровільності та іміджевому підході, а також регламентний (обмеження допуску), забезпечуючий обов'язковість дотримання через пов'язані інструменти допуску, антиіміджевого інформування.

На рівні світового регулювання наголоси корпоративної відповідальності набули статусу глобальних правил встановлення господарського порядку та перетворено у інструменти забезпечення розвитку у прийнятний для усіх членів суспільства спосіб.

Спільна позиція країн ЄС – це антимонопольна політика. Завдання регулювання полягає не у тому аби прописати жорсткі норми поведінки для корпоративного сектору, а навпроти – представити настанови яка поведінка вважатиметься забороненою або небажаною.

Юридично-інституціональні основи ринкової економіки доповнюються розвиненим соціальним законодавством. Як зазначав Адам Сміт «невидима рука ринку» функціонує лише тоді, коли гарно видно «каральну руку закону». Означений симбіоз забезпечує «невидима рука держави» [3].

«Вільний ринок» в європейському форматі є ринком суворого дотримання правил, законодавчих норм та регламентів поведінки компаній з метою скерування їх діяльності у суспільно потрібне русло. Забезпечення добробуту усіх членів Євросоюзу значною мірою залежить від політик, направлених на загальний добробут.

З початку нового століття принципи КСВ було впроваджено у економічну політику багатьох європейських країн. В законодавстві Бельгії, Німеччини та Великобританії врахування екологічних та соціальних індикаторів є обов'язковим для прийняття рішень про інвестування інституціональними інвесторами: пенсійними фондами, суспільними організаціями та неприбутковими фондами. Данія, Фінляндія, Швеція та Франція запровадили обов'язковість не фінансового звітування великих компаній: «відзвітуй або поясни» [4]. «КСВ лежить в основі цілей Європейської Стратегії 2020 ... і пропонує перелік цінностей, на основі яких

можна побудувати більш згуртоване суспільство і здійснити перехід до сталої економічної системи» [5].

В Європі прийнято методи соціального моніторингу, соціального, органічного та екологічного маркування, які стали складовою частиною КСВ практик. Вимоги КСВ впроваджено в інструменти вибору інвестиційних рішень, тендерних та державних закупівель. КСВ перетворено у Європі на державну економічну політику.

Література.

1. Кальченко Т.В. Роль кредитних дефолтних свопів у геоекономічній війні проти Європейського Союзу //Трансформація національних моделей економічного розвитку в умовах глобалізації: Матеріали наук.-прак. Конф. (Київ, 20-22.11.2013 р.)/ відп.ред. А.А.Мазаракі. – К.:Київ.нац.торг.-екон. у-т, 2013. – 534 с.
2. Содействие более долгосрочному инвестированию институциональными инвесторами: отдельные вопросы и меры политики [Електронний ресурс]– Режим доступу: <http://www.oecd.org/daf/fin/private-pensions/48616812.pdf>
3. Ламуру Х., Поль Р. Экономика и право / Х.Ламуру, Р.Поль - Weinheim, 2009 – 86 с.
4. Albareda L. Public Policies on Corporate Social Responsibility: The Role of Government in Europe / Laura Albareda, Josep M. Lozano & Tamyko Yusa // Journal of Business Ethics. – 2007. – № 74. –Р.391-407
5. Нова стратегія Європейської комісії з корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) 2011–2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.csr-ukraine.org/strategiya_evropeyskoi_komisii_.html